

7. Нікітенко В., Андрюкайтене Р., Воронкова В. Становлення і розвиток концепції цифрового гуманізму за доби глобалізації і цифровізації. Фундаментальні та прикладні проблеми суспільства: історія, сьогодення, майбутнє : тези доп.. К. : Держ. торг.-екон. ун-т, 2024. С. 25-29.
8. Дротянко Л. Г. Високі технології як засіб трансформації медіа-дискурсу. *Вісник Національно авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія*. 2017. Вип. № 1 (25). С. 10-14.

ВИХОВАНЕЦЬ Зоріна,

кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов з курсом латинської мови та медичної термінології Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

КОМУНІКАТИВНІ ПРАКТИКИ ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖЕВИХ СЕРВІСІВ: ПОСТАНТРОПОЛОГІЧНІ ОРІЄНТИРИ

Новий контекст постсучасної соціальної реальності значною мірою впливає на буття та природу людини. Стрімкий розвиток інформаційних, комп'ютерних, мережних та інших технологій засвідчує небувалі зміни не лише в усіх сферах суспільного життя, а й стосується безпосередньо життєдіяльності самої людини, її морально-етичних цінностей, світоглядних орієнтирів і проблем тілесності. Ситуація аналізу теоретико-методологічних засад постантропології виводить дослідника на подвійний парадокс сучасної європейської культури: «яким чином можна визначити теоретичні принципи філософської антропології, якщо не визначено ні антропологічні межі наукового пізнання, ні, власне, і об'єкт самого пошуку? Не випадково в антропологічних дослідженнях постійною є лише думка про те, що єдиним абсолютним принципом антропології є незнання того, чим є людина» [2, с. 79]. Сучасні мережеві сервіси все частіше проникають до всіх механізмів масових комунікацій, в освіту та виховання, здійснюючи тим самим вплив на формування особистості, спосіб життя та форми спілкування між людьми. Новітні інформаційні процеси, завдяки їх пріоритету в усіх видах діяльності, спричиняють кардинальні зміни в ціннісних орієнтаціях людей сучасної формації. Мова йде про те, що характерною стратегічною ознакою цифрової епохи є

прискорений процес генерування нових знань та набуття інформацією гуманітарного характеру.

Розкриваючи сутність сучасних інформаційних процесів в контексті постіндустріального суспільства, необхідно розрізнити дві взаємозалежні складові. Перша складова – це єдині ознаки для всіх світових трансформаційних явищ у соціальних процесах, які обумовлені економічними та технологічними перетвореннями в сучасному світовому господарстві. Друга складова визначається специфічною духовно-культурною основою національної методології життєбудівництва певного народу та формує його власну парадигму національно-смиислового поля існування: «[...] якщо у справі соціокультурної визначеності людини відмовлятися від дослідження архітектоніки структур життєдіяльності особистості, що були вироблені в межах даної країни, то через таке незнання в суспільстві виробляється беззахисність перед експансією зовнішніх впливів, які часто мають суто негативний характер, та поступово відбувається процес зневаги національних форм культури, а разом з цим з'являється зневага гідності і прав особи. Практична діяльність перетворення наявного порядку положення речей у світі як феноменів духовної та наукової культури завжди спрямована у майбутнє, передбачаючи вибір нових життєвих горизонтів» [1, с. 123]. Як бачимо, Інтернет, блоги, подкастинг, вікі-сервіси та онлайн додатки, соціальні мережі стають буденним середовищем для навчання, професійної роботи, спілкування та розваг, водночас вони суттєво змінюють всі сфери діяльності людини. Проте експоненціальне зростання їх статусу, розширення способів комунікації, а також особливості диверсифікації буття людини у створюваному ними просторі, у роботах як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників досить істотно різняться в оцінках. Обережне ставлення до зазначених процесів, пояснюється ефектом створюваного ними середовища, що найбільш повно відображає установки періоду постмодернізму, завдаючи неконтрольованого негативного впливу на структури масової свідомості та усталений спосіб життя. Відзначається тенденція динамічного зростання комунікативних і

соціокультурних ризиків такої комунікації, які загрожують зняттям самоцінності змістовного контактування, ослабленням впливу суспільних моральних цінностей, критикою визнаних правил поведінки й зрештою втратою цілісного сприйняття реальності. Ведуться дискусії навколо проблеми девіталізації людини, деформації соціальної та особистісної ідентичності, піднімається питання ціннісних орієнтирів особистості у заплутаному цифровому павутинні, аналізуються різноманітні проекти антропологічної катастрофи як занурення людини у простір хаотичної віртуальності. З іншого боку, частина представників сучасного наукового середовища намагається досягнути творче виявлення присутності людини в інформаційно-насиченому просторі глобальної мережі, чий ресурсний потенціал породжує і протилежну тенденцію, пов'язану з можливістю постійного особистісного і професійного вдосконалення, творчості та саморозвитку в різноманітних видах діяльності.

Отож тематика різноманітних форм інформаційно-комунікативних впливів на процес соціальної діяльності сучасної людини стає надзвичайно значущою, перш за все, з огляду на отримання відповіді на питання про способи її самоактуалізації та самовираження крізь призму реальності «оцифрованого» буття, індикатором якого стають сучасні мережеві сервіси. При цьому амбівалентна специфіка такого впливу має онтологічний характер та включає два протилежні підходи: з одного боку, формується тенденція опанування наявності конструктивного потенціалу таких процесів, а з іншого, відбувається зачарування від можливостей використання та постійного перебування у мозаїчному мережевому просторі, що поступово починає сприйматися в якості «справжнього» середовища існування людини. Причому взаємодія зазначених сторін пов'язана з адаптацією інформаційно-технологічних структур цивілізації до національно-культурної специфіки існування певного етносу або конкретної спільноти.

Постантропологічний вимір інформаційних процесів представляє собою таку технологію, яка спирається на вміння та можливості людини конструювати уявні моделі світу, а пріоритетне

значення надається питанням кодування і декодування нереферентних понять, які не мають аналогів в оточуючій предметності. Інформатизація у такому контексті веде до трансформації попередніх «доінформаційних» форм людської чуттєвості й емоційності, адже кібернетично-віртуальна реальність надає можливість людині спостерігати за собою та навколишнім простором водночас у різних вимірах. Саме такі технологічні можливості суттєво впливають на стани людської психіки і, зокрема, свідомості.

Завдяки майже миттєвій обробці інформації цифровими пристроями з'являється ефект так званого «підсвідомого часу». Він означає мислено-уявний інтервал, який не дає жодного шансу людині зареєструвати його відчуттями і певним чином актуалізувати, або нейтралізувати. Вона отримує віртуальну можливість переробити екзистенціальну обмеженість реальності, нібито вийти за кордони часу та смерті, стати немовби всезнаючим, будь-де суцям суб'єктом і завдяки такому «комп'ютерно-магічному» способу спробувати досягнути «вічної» безпеки свого життя [1, с. 8]. Відповідно, своєрідність ціннісних орієнтирів комунікації за допомогою соціальних мережевих сервісів визначається тим, що сама їх форма набуває самоцінності, а це, у свою чергу, виключає необхідність досягнення істини, формування людської унікальності, спрямовує і визначає характер самоідентифікації та самореалізації особистості, а тому безпосередній вплив комунікаційних процесів на динаміку зміни системи цінностей носить непередбачуваний характер у часі.

Певною мірою, можна провести аналогію між інформаційними технологіями і технологіями віртуальної реальності, що передбачає створення за допомогою комп'ютера моделей та напрямків діяльності, якими доволно можна маніпулювати. Система віртуальної реальності в умовах цифрової епохи, породжує такий образ майбутнього, коли технології штучного інтелекту нібито зможуть змінювати свідомість та будуть перенаправляти прагнення людини у різних сферах діяльності, а з ними й пріоритетність суспільного виробництва. Тому думка про те, що подальша

розробка систем соціальних мережевих сервісів буде мати революційні соціально-антропологічні та виробничі наслідки, які звільнять людину від потреби всеохоплюючого контролю за повним регламентом своєї діяльності – це стає однією з найактуальніших і дискусійних тем сучасності. Інформаційно-комунікативні технології породжують віру у забезпечення «самодостатності» процесів виробництва, що дає можливість не загрузати себе засвоєнням великої кількості інформації та конкурувати серед штучно сконструйованих світів, обмежених тільки особистою уявою людини. Як бачимо, усі суспільні процеси постсучасності відбуваються та супроводжуються інформацією, яка є центральною ланкою в системі обміну даними між суб'єктами, причому вона має відображати максимально реальний стан явищ і процесів, включаючи в себе ціннісні орієнтири. Більшість користувачів не має змоги опанувати величезні пласти різноманітної інформації, крім того, її акумуляція та систематизація має високу ринкову вартість. Інформаційні технології допомагають виокремлювати інформацію від трансакції, яка безпосередньо її породжує. Цифрове операційне середовище соціально-економічної сфери, для якого характерними є швидкі темпи розвитку, вимагають від всіх спеціалістів спостерігати за появою нового технологічного продукту, також діюча людина має усвідомлювати ситуацію гіперконкуренції в сучасному світі ринкової економіки, руйнівну дію багатьох ризикованих технологій, стратегію революційних змін та «серфінг» на межі хаосу. Необхідною соціально-антропологічною умовою подальшого розвитку людини стає пошук нових засобів стабілізації життєвого простору свого існування в умовах конкурентної непередбачуваності, де своєрідним стабілізатором може стати ефективне використання переваг соціальних мережевих сервісів.

Отже, можна відзначити, що суспільна ефективність соціальних мережевих сервісів полягає в тому, що вони в сучасних умовах виконують функцію не стільки засобу комунікації, скільки проявляють себе як механізм конструювання простору такої комунікації, як окремого індивіда, так і суспільства в цілому. Ціннісні основи їхнього використання, на наш погляд, становлять

фундаментальні значимості тих культурних смислів, які у формі світоглядних, моральних та професійних настанов задають напрямок та мотивацію творчої діяльності особистості. Паралельно завдяки мережевим сервісам формується середовище, умовно кажучи, з «конструювання» самого індивіда як члена певної соціокультурної спільноти, колективу професіоналів у тій чи іншій сфері діяльності, що стимулює визнання власної унікальності самою особистістю. Водночас, саме ці можливості блогів, вікі та ін. сервісів актуалізують питання персональної ідентичності та звертають увагу до осмислення нових умов прояву самосвідомості людини.

Список використаних джерел:

1. Герасимова Е. М. Соціально-антропологічні колізії існування сучасної людини як методологічна проблема. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія*. Вип. 1 (33). К.: НАУ, 2021. С. 5-9.
2. Колізії антропологічного розмислу / [В.Г. Табачковський, Г.І. Шалашенко, А.М. Дондюк, Н.В. Хамітов, Г.П. Ковадло, Є.І. Андрос]. К.: Видавець ПАРАПАН, 2002. 156 с.

ГЕРАСИМЕНКО Сергій,

завідувач навчально-наукової лабораторії інноваційних технологій у викладанні філософських дисциплін кафедри філософії Факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Державного університету «Київський авіаційний інститут», м. Київ

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК САМОСВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ФІЛОСОФСЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) стали важливою складовою сучасного освітнього процесу, зокрема, у вищій школі. Їхнє використання не лише розширює можливості доступу до інформації, але й сприяє підвищенню якості освіти через інтеграцію новітніх технологій обробки й передачі інформації. Важливість